Hádecká ventarola (dle J. Pokorného **„Hynštovo funidlo“**)

Kamil Pokorný, speleolog, člen ČSS – 4677-I

Ochozský speleolog J. Hynšt si při svých toulkách krajinou jižního Moravského krasu v r. 1964 povšimnul ve skalnatém svahu nad rybníkem Hádkem otvoru, z něhož střídavě vyfukoval v zimním období teplý vzduch. Prozradilo se to především nápadným ojíněním skalního otvoru bělostnými krystaly.

Foto: Teplý vzduch je tak výrazný, že k bohatému ojínění – krystalizaci – dochází i metr vysoko nad otvorem, z něhož značně teplejší vzduch vychází!

Tento známý proces již mnohokrát napomohl jeskyňářům k rozlišení nadějného místa s neznámými skalními dutinami, což potom vedlo i k objevu větších jeskyní. Místo je totiž při teplotách okolo 0 °C bělostnými krystaly nápadné a jeskyňáři vymysleli pro taková místa označení „mastný flek“. Při jejich spatření speleologové téměř jásají, pokud se jedná o nápadně větší plochu plnou krystalů a především, pokud je pod krystaly i nějaký otvor či skalní puklina.

Krystalizace vzniká na chladnějším skalním povrchu, ofukovaném teplejším vzduchem. Záměrně nepíši „jeskynním vzduchem“, protože ojíněné místo

ještě nemusí znamenat, že teplý vzduch vychází přímo z nějaké jeskyně. Ve stejný den jsem fotoaparátem zachytil i několik jiných ojíněných míst a nejenom v okolí několika metrů od tohoto otvoru, ale i mnohde jinde, kde „sálá“ akumulované teplo ze skalní sutě a není virgulová reakce. Ukázka:

Foto: Ojíněné místečko pouhých několik metrů od Hádecké ventaroly západně

Kolega speleolog – geolog L. Slezák tehdy s J. Hynštem lokalitu navštívil a pokusil se o zdůvodnění případné otevírky lokality. V té době mírně vkleslá suť u skalního bloku při plošince (relikt údolního erozního stupně) dávala naději na možný průnik do předpokládané vertikální dutiny, která se při opakovaných návštěvách v různých teplotních podmínkách jevila až průvanově aktivní.

Hloubení výkopu se tehdy brzy ukázalo pro jednu osobu nezvládnutelné, navíc bezpečnostně riskantní. S J. Hynštem provedli telegnostický výzkum virgulemi v pásmu pod „skalními sruby“ JJZ směrem a sledovali výraznou členitou anomálii do vzdálenosti cca 100 m. Anomálie vykázala charakter silně tektonicky porušené zóny s možnou inundací.

Do této lokality se ještě později vrátil s J. Hynštem i R. Burkhardt (kolem roku 1969), kterému se lokalita jevila jako vysoce perspektivní pro řešení neznámých přítoků podzemní Říčky.

Při svých speleologických toulkách v nedávných letech navštívil Hádeckou ventarolu kolega J. Pokorný s L. Slezákem a podivili se, když nad dírou spustili papír, že se pohupuje směrem nahoru a zase dolů, jako by vzduch z ventaroly nepravidelně „funěl“ a J. Pokorný podle tohoto úsměvného jevu díru nazval jako „Hynštovo funidlo“. Tento neveřejný pracovní název se ve skupině ujal a každý ihned ze skupiny věděl, o kterou díru se jedná. 😊

Foto: Milan Jež a Josef Pokorný pod popisovanou Hádeckou ventarolou, leden 2020

V lednu 2020 jsme využili mrazivého počasí. S kolegou J. Pokorným a M. Ježem (oba na snímku) jsme tuto lokalitu navštívili se záměrem, pokusit se zachytit přesněji projev ventaroly pomocí mé termokamery.

Při výstupu na skalní plošinu, která se nachází ve dvou třetinách výšky skály nad závorou u silnice na obec Hostěnice, jsme si povšimli nápadného ojínění a já nevěděl, jestli tu krásu krystalů prvně fotografovat, nebo hned vytáhnout z batohu termokameru a začít sledovat tepelné projevy nad skalní skulinou. Nejdříve z obavy, aby se s přicházejícím předpoledním časem nezačalo rychleji z ranních mrazíků oteplovat a ta bílá nádhera tát, jsem ihned začal fotografovat celkové i detailní záběry, zatím co M. Jež se rozhlížel po původní červené značce na povrchu skály.

Foto: Černý otvor – ústí Hádecké ventaroly, stav situace v lednu 2020 s bělostně ojíněnými kameny nad černým otvorem, potvrzujíc při mrazivém počasí značné teplo z otvoru.

Foto: Detail tmavého otvoru a bílých krystalů ojíněné plochy jednoho z kamenů nad otvorem.

Foto: Detaily krystalů jinovatky nad prouděním teplého vzduchu z Hádecké ventaroly.

Foto: Z tak výrazných krystalů jinovatky by byly i fantastické makro snímky…

Foto: Termokamera prozrazuje teplotní rozdíl oproti venkovní teplotě o 12 °C!

Ihned jsem pořizoval několik termosnímků či termogramů přímo samotnou termokamerou a zde je nejzajímavější úlovek a důkaz o pokračujících prostorách, kde je výrazné jeskynní teplo:

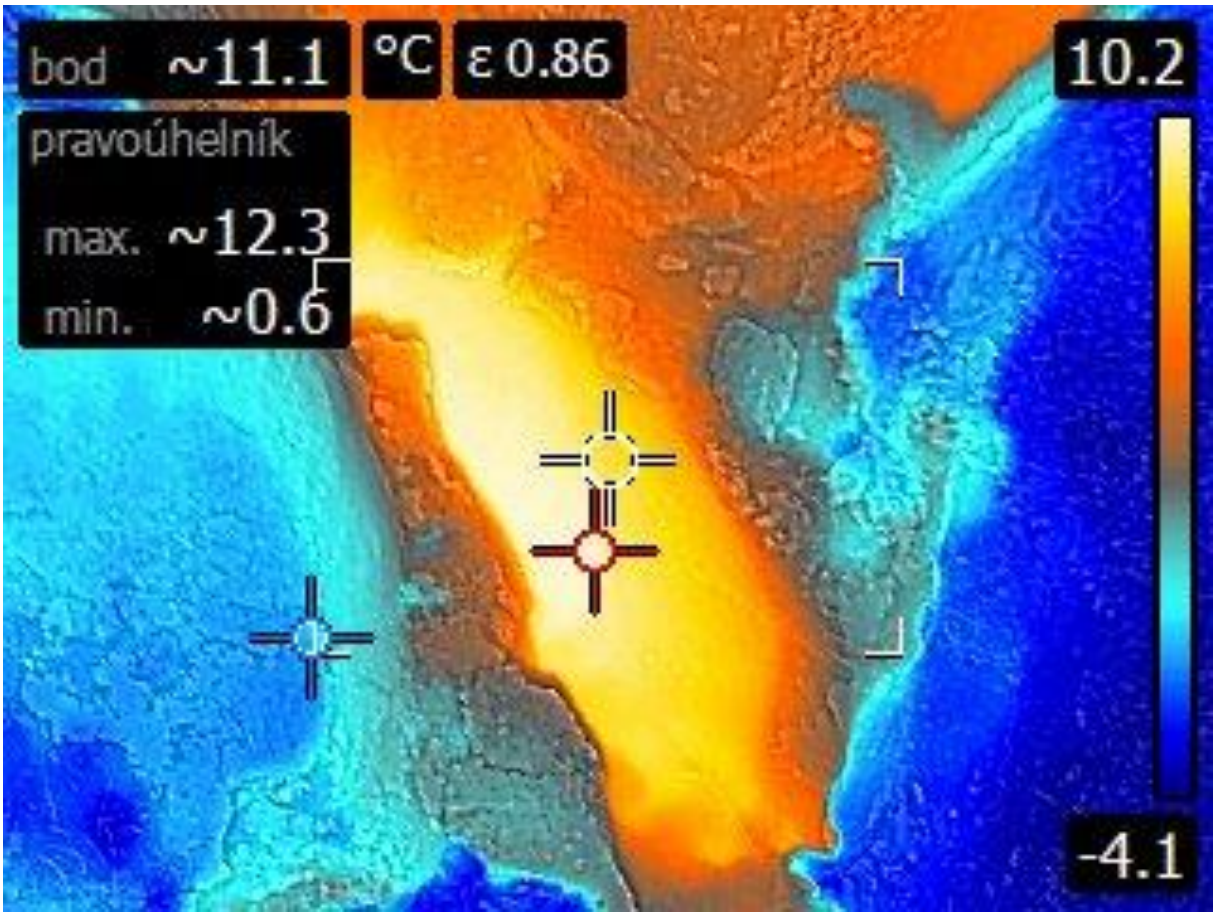

Termosnímek: Termokamera zachytila nejvyšší teplotu ve skalní dutině až **12,3 °C**! Což byl oproti venkovní teplotě dle předešlých měření **rozdíl přibližně 15 °C**!

Termokamera jasně prokázala přítomnost pokračující dutiny do větších dosud neznámých jeskynních vertikálních prostor. Tak výrazné tepelné rozdíly se dle mnohaleté zkušenosti rozhodně neprojevují ani v pouhém „závětří“ skalních „slepých“ otvorů, ani nad otvory ve skalních sutích vlivem pouze naakumulovaného tepla!

Když jsem pořídil několik termosnímků, jejichž zobrazené teplotní rozdíly již zůstávaly v podobných hodnotách, rozhodl jsem se zachytit telegnosticky směr pokračování této skalní dutiny. Vytáhnul jsem z batohu oblíbené L – dráty a po rychlém navyklém osobním naladění začal zachytávat reakce na pokračující dutinu. Dutina pokračuje pouze směrem, který pak pomocí drátů naznačuji na fotografii:

Foto: Výsledek – JJV směr telegnosticky detekovaného pokračování skalní dutiny, které jsem zachytil nad ní – pod úpatím horního skalního masivu.

Kolega mezitím zaměřil přesný azimut pokračování dutiny a při lepším počasí budeme (prozatím opět telegnosticky) detekovat další pokračování fyzické dutiny přímo nad skalním masivem shora při horní zákrutě silnice směřující na obec Hostěnice, kde je i příhodné místo k zaparkování.

Bližší geologickou interpretaci bych ponechal příležitostně na odborníkovi L. Slezákovi, který průběžně hodnotí tuto situaci jako výchoz skalní poruchy okraje místních devonských vápenců, patrně komunikující s dosud neznámým, ale pravděpodobným pokračováním toků napájení potoka Říčky. Nemusí se (a asi ani nebude) jednat o průlezný profil dutin, spíše o erozní trativody malého profilu, ovšem většího významu v objasnění dosud v této lokalitě zdaleka ještě nevyjasněných detailních souvislostí místní složité hydrografie.

Detekcí virgulí jsem v létě 2019 provedl podrobný telegnostický průzkum podél úpatí levého údolního svahu po celé délce rybníka Hádek.

Foto: Pod pravým okrajem cesty prochází desítky metrů telegnosticky detekovaný podzemní tok, napájený několika svodnicemi z levého svahu a tento tok teprve až za v pozadí cesty viditelným balvanem náhle namíří směrem pod rybník Hádek.

Podle naměřených výsledků (detailně zmapováno) probíhá mezi pásmem Hádecké ventaroly a rybníkem hydrografická komunikace. Konkrétně však se úzké svodnice několik metrů nad okrajem rybníka ostře lomí a pokračují podél tohoto okraje několik desítek metrů, než vstoupí směrem pod rybník.

Situace s bočními svahovými svodnicemi byla nejspíše známa budovatelům rekreační nádrže, kteří raději pojistili břehy umělým zajílováním, které se

jeví funkční ještě dnes (nádrž Hádek byla zbudována v létech 1956 - 1957 investorem Rekreační lesy města Brna). V průběhu zakládání stavby bylo přísně dbáno, aby technické hloubící práce, ani sondáže nepoškodily propustně velmi problematické dno nádrže, které je ve své návodní části jištěno přírodním rozplavem miocenních jílů, redeponovaných při vývoji údolí z oblasti Hádku (východní část předneogenního kaňonu mezi Hádkem a Ochozskou depresí).

Foto: V místě, kde stojím a pořizuji tento záběr, jsem ve stejný den v lednu 2020 telegnosticky detekoval jednu ze svodnic, které směřují pod cestu a za cestou stočí se vlevo, západně, kopírujíc cestu a břeh rybníka Hádek desítky metrů.

Foto: Levý svah rybníka Hádek, počínaje skalou s otvorem Hádecké ventaroly (Hynštova funidla) je prozatím jednou z dosud nevyjasněných záhad místní hydrologie a pomocného napájení potoka Říčky.

Snad se nám v průběhu roku 2020 nebo dalších let podaří přispět novými poznatky a detekcí k lepšímu porozumění místním několika průtokům podzemních vod, přičemž nelze vyloučit i objev dosud neznámých větších podzemních prostor.

Nafotil, telegnosticky detekoval a sepsal Kamil Pokorný, spolupracovník ZO 6-12.